

Dnr 501-642-2022
(Länsstyrelsen Dalarna)

RUS Verksamhetsplan 2022

Behandlad och godkänd av RUS styrgrupp 2022-02-02 och slutligt fastställd i länsrådsgrupp 6 för miljö genom kontaktlänsråd för miljömålen. Dialog i framtagandet har skett med länsstyrelsernas miljö- och miljömålschefer och miljömålssamordnare. Biläggs ansökan till Naturvårdsverket för RUS verksamhet 2022.

Sammanfattning

Vision: ”Miljömålen är uppnådda genom samverkan och effektiva insatser som förverkligar Agenda 2030.” RUS ska utifrån denna vision medverka till en tydligare uppföljning av miljömålen och bidra till att åtgärdsarbetet intensifieras, beskrivs och följs upp. Vidare förstärka och tydliggöra länkarna mellan nationell, regional och lokal nivå i arbetet med miljömålen.

Mål för 2022–2024 ingår i verksamhetsplanen och ersätter verksamhetsmål 2019-2021, som följs upp i verksamhetsberättelsen 2021.

De allra viktigaste särskilda utvecklingsinsatser i prioritet 1 för RUS år 2022 är:

- Fördjupad utvärdering 2023 (FU23)
- Agenda 2030
- Strategisk samhällsplanering miljö-, klimat och energimål
- Målkonflikter och synergier

Övriga särskilda utvecklingsinsatser i prioritet 1 för RUS år 2022 är:

- Regional årlig uppföljning av miljömålen (RÅU)
- Indikatorer
- Miljöövervakning och miljömålsuppföljning
- Översyn miljömålsuppföljningen
- Miljömålsrådet vid nytt uppdrag
- Åtgärdswebb för miljömålen
- Kurser förändringsledning
- Utveckling av regionala åtgärdsprogram för miljömålen och miljömålsprocessen
- Stöd till kommunernas arbete med miljömål
- Vägledning etappmål
- Länstransportplanering
- Hållbar konsumtion
- Utveckla effektuppföljning
- Fortsatt utveckling av webbplats och samarbetsyta

- Kommunikationsstrategiskt arbete

Särskilda utvecklingsinsatser i prioritet 2 för RUS år 2022 är:

- Smart miljöinformation
- Regionala konferenser
- Integrering av miljömålen i länsstyrelsernas verksamhet, inkl. miljöledning
- Näringslivets arbete med miljömål och Agenda 2030
- Cirkulär ekonomi
- Kulturmiljö
- Ekosystemtjänster, grön infrastruktur, skogsprogram
- Integrering i regional tillväxt
- Jordekonomi och livsmedelsstrategier
- Hälsöfrämjande processer som drivkraft för miljömål
- Klimatanpassning

För insatser *prioritet 1* är ambitionen är att insatserna ska genomföras fullt ut och med hög kvalitet och för insatser i *prioritet 2* är ambition att dessa ska genomföras i tillräcklig omfattning och kvalitet, men i mån av resurser och vid behov kan nedprioritering behöva ske.

Utöver de särskilda utvecklingsinsatserna listas löpande verksamhet, som utvecklas i bilaga 1. Alla insatser är resurssatta, dvs. det framgår uppskattad tidsåtgång för RUS arbetsgrupp och om de förutsätter särskilda medel uppskattas minsta behov. Vad som ska levereras framgår också, liksom vilka RUS samarbetar med i genomförandet.

Planen är indelad i uppföljning, stöd i åtgärdsarbetet och övrigt. Sist följer budget.

Uppföljning, utvärdering, miljöinformationsförsörjning

Mål 2022–2024

- Regional årlig uppföljning är ändamålsenlig och effektiv utifrån syftet att ge underlag till nationell årlig uppföljning och stimulera miljöarbetet regionalt och lokalt. RUS stöd och samordning är väl fungerande och RUS sammanställningar kommer till nytta.
- Indikatorerna (miljömålsindikatorer och kategorin fler indikatorer i miljöarbetet) på Sverigesmiljömål.se är till nytta för det regionala och lokala miljöarbetet. Den lokala nivån på indikatorer förvaltats och utvecklas på Kolada i samarbete med RKA. Där det är möjligt och ändamålsenligt fortsätter arbetet med att redovisa fler indikatorer på regional och lokal nivå. RUS bidrar till samordning och som kontaktyta i indikatorarbetet.
- RUS arbetar aktivt med och bidrar till smart miljöinformation och dess kopplingar till miljöarbetsarbetet.
- Miljöanalyser och analyser av åtgärds effekter är mer utvecklade på den regionala och lokala nivån till nytta för åtgärdsarbetet, årlig uppföljning och fördjupad utvärdering. RUS bidrar aktivt med olika insatser för detta.

- Miljöövervakningen och dess resultat används mer för miljömålsuppföljningen och RUS bidrar till detta på den regionala och lokala nivån.
- Uppföljningen av miljömålen och de globala målen för hållbar utveckling och dess indikatorer av samordnad och kommunikativt ändamålsenlig på regional och lokal nivå. I länsstyrelsernas Agenda 2030-uppdrag att följa utvecklingen är miljödimensionen väl hanterad. RUS bidrar aktivt till detta.

Löpande verksamhet

Se bilaga 1 för beskrivning av varje punkt enligt nedan. *Resurssättning: RUS arbetstid i dagar.*

- Regional kontaktyta, stöd och samordning regionalt. *116 dagar.*
- Förvaltning miljödata. *21 dagar.*
- Miljöövervakning. *5 dagar.*
- Sverigesmiljömål.se. *2 dagar.*
- Länsstyrelseförvaltning och smart miljöinformation. *4 dagar.*

Resurssättning löpande uppföljning: RUS arbetstid 148 dagar. Behov av reda pengar: Ja, se budget.

Särskilda utvecklingsinsatser

Prioritet 1:

- Fördjupad utvärdering 2023 (FU23): Bidra i de målvisa och målövergripande (främst biologisk mångfald i skog- och odlingslandskap, vatten i landskapet, miljö och hälsa, hållbar landsbygdsutveckling, klimatanpassning fokus kulturmiljö) delarna av FU23, samordnat av Naturvårdsverket, utifrån regionalt och lokalt perspektiv. Understödda delaktighet från länsstyrelserna samt regional och lokal nivå. Tillse att länsstyrelserna svarar på remisser och förslag rörande FU23. *Resurssättning: RUS arbetstid 47 dagar. Behov av reda pengar: Nej.*
- Regional årlig uppföljning av miljömålen (RÅU): I samråd och dialog med länsstyrelserna, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, nationella målmyndigheter och SKR fortsätta förenkla, förtydliga och utveckla RÅU utifrån syftet att vara underlag till nationell ÅU och regionalt kunskapsunderlag samt ta fram anvisningar för RÅU 2022. Bistå länen med kommunikationsstöd kring RÅU och synliggöra den samlade bild av länens uppföljningar som finns på egna sidor på RUS webbplats. *Resurssättning: RUS arbetstid 25 dagar. Behov av reda pengar: Nej.*
- Indikatorer: Bidra till etablering och förvaltning av kategorin fler indikatorer i miljöarbetet (tidigare benämnda övriga miljömålsindikatorer) på Sverigesmiljömål.se. Fullfölja utredning om ytterligare indikatorer som skulle kunna redovisas regionalt och lokalt. Fortsätta samarbetet med RKA, SKR och Naturvårdsverket om lokal redovisning av indikatorer/nyckeltal för miljö och klimat på Kolada (Kommun- och landstingsdatabasen). Uppdra åt SCB att genomföra tidigare beslutad uppdatering av RUS studie om hur markanvändningsstatistik kan användas för miljömålsuppföljning. Fortsätta följa olika uppdrag kring indikatorer för uppföljning av Agenda 2030 och även bidra till förstudie (se bilaga 2). Se även under punkt kulturmiljö längre fram. *Resurssättning: RUS arbetstid 23 dagar. Behov av reda pengar minst: Ja, se budget.*
- Miljöövervakning och miljömålsuppföljning: Genomföra en utredning om hur miljöövervakningsdata bättre kan nyttjas för miljömålsuppföljningen i enlighet med projektplan som läggs fast

vid RUS styrgrupp 2022-02-02. *Resurssättning: RUS arbetstid 16 dagar. Behov av reda pengar: Ja, se budget.*

- **Översyn miljömålsuppföljningen:** Delta och bistå i Naturvårdsverkets aviserade översyn av miljömålsuppföljningen. *Resurssättning: RUS arbetstid 2 dagar. Behov av reda pengar: Nej.*

Prioritet 2:

- **Smart miljöinformation:** Tillgodose Naturvårdsverkets riktlinjer för regionala miljömålsmedel 2022 genom följande insatser:

- Bidra ekonomiskt till anpassningar av IT-system och deltagande i arbete med smart miljöinformation genom förfrågan till länsstyrelsernas berörda förvaltningsobjekt om deras behov. Bereda och besluta om inkommande förslag.

- Utifrån fastställd projektplan och initiativ inom smart miljöinformation under våren fullfölja två enklare utredningar (kartläggning och analys) i syfte att bättre koppla smart miljöinformation med miljömålsarbetet: Dels se över vilka IT-system som har information av intresse för miljömålsuppföljningen och hur de kan användas och tillgängliggöras. Dels se över behovet av digital miljöinformation i samhället utifrån miljömålen, där man utgår från miljömålen i sin helhet. Resultatet kan användas som underlag för prioriteringar i fortsatt arbete. Genomförande i dialog med objektsförvaltningen. *Resurssättning: RUS arbetstid 12 dagar. Behov av reda pengar: Ja, se budget.*

Summa resurssättning särskilda utvecklingsinsatser uppföljning: RUS arbetstid 125 dagar. Behov av reda pengar: Ja, se budget.

Stöd i åtgärdsarbetet för att nå miljömålen

Mål 2022–2024

- RUS bidrar till att synliggöra den regionala och lokala nivåns betydelse för miljö- och hållbarhetsarbetet samt till tvärssektoriella och helhetsperspektiv. RUS tar sig an frågor av vikt för det regionala och lokala miljömålsarbetet som ingen annan naturligt tar om hand, stimulerar samverkan mellan länen, olika nivåer och aktörer samt bevakar att miljömålen beaktas i bl.a. strategier.
- Miljömålen, inkl. etappmålen, används och kommuniceras regionalt och lokalt av olika aktörer samt anpassas där så är möjligt och ändamålsenligt. RUS bidrar till detta och även till att kommunikation och användning av miljömålen i förhållande till de globala målen i Agenda 2030 blir ändamålsenlig och begriplig för olika målgrupper.
- Miljömålen är integrerade i länsstyrelsernas och Skogsstyrelsens verksamhet och en utgångspunkt vid planering, genomförande och uppföljning. RUS bidrar med olika insatser till detta och till samordning med andra uppdrag och målsystem.
- De regionala åtgärdsprogrammen är centrala styrdokument för miljö- och hållbarhetsarbetet i länen och bidrar till regional samverkan. Åtgärdswebben används aktivt som ett verktyg för detta. RUS riktlinjer och rekommendationer för regionala åtgärdsprogram och miljömålsprocessen är förankrade.
- Länsstyrelserna lär av varandra och samarbetar kring metodutveckling. RUS fortsätter bidra till förändringsledningskompetens, även för kommuner.
- Det regionala miljömålsuppdraget och RUS arbetar för de globala hållbarhetsmålen och med genomförandet av Agenda 2030.

- Länsstyrelserna och RUS bidrar till arbetet i Miljömålsrådet och med lokala och regionala perspektiv i detta arbete.

Löpande verksamhet

Se bilaga 1 för beskrivning av varje punkt enligt nedan. *Resurssättning: RUS arbetstid i dagar.*

- Kunskapsförmedling och dialog. *18 dagar.*
- Sverigemiljömål.se. *3 dagar.*
- Förvaltning och referensgrupper. *2 dagar (ligger även på andra poster).*
- Stöd till kommunernas miljömålsarbete. *8 dagar.*
- Miljömålsdagarna. *16 dagar.*
- Miljömålsrådet. *43 dagar.*
- Forskningsfrågor. *2 dagar.*
- Medverkan i nationella uppdrag för länsstyrelserna. *3 dagar.*

Resurssättning stöd i åtgärdsarbetet löpande: RUS arbetstid 95 dagar. Behov av reda pengar: Ja, se budget.

Särskilda utvecklingsinsatser

Prioritet 1:

- Miljömålsrådet vid nytt uppdrag: Om Miljömålsrådet får ett fortsatt uppdrag av regeringen, vilket väntas beslutas under våren, ska RUS bidra till att synpunkter inhämtas från länsstyrelserna och regional/kommunal nivå på den fortsatta inriktningen och förmedla dessa till länsstyrelsernas representant i rådet. RUS ska då också ha fortsatt beredskap att samordna och medverka i MMR fortsatta arbete. *Resurssättning: RUS arbetstid 4 dagar. Behov av reda pengar: Nej.*

- Åtgärdswebb för miljömålen: Inom ramen för den länsstyrelsegemensamma förvaltningen (inom objekt Vatten och miljömål och med stöd av förvaltningsledare, två objektspecialister och ett applikationsråd) och fastställd förvaltningsplan fortsätta implementeringen och utvecklingen av detta IT-system för planering och uppföljning av regionala åtgärdsprogram för miljömålen. Under året prioritera följande insatser:

- Färdigställa påbörjad integration med länsstyrelsernas IT-system för verksamhetsplanering (LISA 2.0) med syfte att förenkla tillgängligheten av underlag för den årliga uppföljningen. Åtgärder exporteras från Åtgärdswebben till LISA. Uppföljningen av åtgärdsarbetet görs i LISA och exporteras till Åtgärdswebben.

- Fortsätta utbildning och support kring IT-systemet för användare.

- Fortsatt arbeta för att få länsstyrelsernas miljömålsuppdrag att använda systemet och fortsätta dialogen med andra uppdrag med åtgärdsprogram om detta (energi/klimat, klimatanpassning, grön infrastruktur, vattenförvaltning m.fl.).

Under 2022 kommer troligen ingen av de två objektspecialisterna att ingå i RUS arbetsgrupp. RUS ingår i applikationsrådet, men för att säkra engagemang från och dialog med RUS i arbetet ska åtgärdswebben tas upp i RUS arbetsgrupp en gång per kvartal och i RUS styrgrupp en gång per år och i medverkan av objektspecialist. Åtgärdswebben ska också tas upp vid Nobelmötet.

Resurssättning: RUS arbetstid 4 dagar. Behov av reda pengar: Nej. Åtgärdswebben finansieras i förvaltningen främst av andra länsstyrelsegemensamma medel (förvaltningsmedel och Lst IT), ca 700 000 kr.

● **Agenda 2030:** För länsstyrelsernas miljöverksamhet, tillsammans med företrädare för andra verksamheter, bidra i det länsstyrelsegemensamma arbetet med Agenda 2030 och genomföra den handlingsplan 2022 som länsrådsmötet 25 januari och styrgruppen med fyra länsråd beslutat om. Arbetet avser att underlätta för länsstyrelserna att klara sitt RB-uppdrag. Aktiviteter planeras inom följande områden: 1. Externa partnerskap och aktörer. 2. Övergripande arbete, organisation och kommunikation. 3. Kompetensutveckling, kunskapsöverföring, erfarenhetsutbyte. 4. Ledning, styrning och organisering inom länsstyrelserna. 5. Uppföljning och utvärdering. I bilaga 2 framgår aktiviteterna. *Resurssättning: RUS arbetstid 45 dagar. Behov av reda pengar: Ja, se budget. Arbetet finansieras även av andra länsstyrelseverksamheter.*

● **Kurser förändringsledning:** Utifrån ny upphandling och i samarbete med LEKS (Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning) genomföra nya grund- och fortsättningskurser för länsstyrelser, Skogsstyrelsen och klimatanpassningsmyndigheter samt i samarbete med enskilda länsstyrelser grundkunder för kommuner i respektive län, under 2022 minst nio kurser för kommuner. Utifrån projektplan fastställt i RUS styrgrupps 2021-12-03. *Resurssättning: RUS arbetstid 14 dagar. Behov av reda pengar: Ja, se budget.*

● **Utveckling av regionala åtgärdsprogram för miljömålen och miljömålsprocessen:**

- Fastställa ny vägledning med rekommendationer vid RUS styrgrupps andra möte 2022 efter remiss hos länsstyrelserna. Ev. upphandla konsultinsats med fokus på hur effekter av åtgärder kan hanteras. Ev. bilda referensgrupp i RUS för dessa frågor.

- Genomföra projekt mötesserie förändringsledning tillsammans med LEKS i enlighet med projektplan fastställd i RUS styrgrupp 2021-12-03.

Resurssättning: RUS arbetstid 12 dagar. Behov av reda pengar: Ja, se budget.

● **Stöd till kommunernas arbete med miljömål:** Fortsätta och utveckla arbetet, framför allt genom RUS nya nätverk för kommunerna och i referensgruppen. Fortsätta sprida vägledningen stöd till lokalt arbete med miljömålen och Agenda 2030 samt dess nya kortversion till politiker och chefer. *Resurssättning: RUS arbetstid 9 dagar. Behov av reda pengar: Nej.*

● **Vägledning etappmål:** Under våren ta fram och kommunicera vägledning för miljömålssystemets befintliga etappmål utifrån ett regionalt och lokalt användarperspektiv och utifrån projektplan och framtaget upplägg inför Nobelmötet 2021. Från hösten löpande ta fram sådan vägledning för tillkommande etappmål. *Resurssättning: RUS arbetstid 18 dagar. Behov av reda pengar: Nej.*

● **Strategisk samhällsplanering miljö-, klimat och energimål:** I samarbete med länsstyrelsernas chefsnätverk för samhällsbyggnad och LEKS under 2022 fortsätta och fullfölja det 2021 påbörjade projektet i syfte att miljö-, klimat- och energimål samt miljödimensionen av Agenda 2030 får större genomslag i kommunal översiktsplanering och länsstyrelsernas uppdrag för detta. Projektet ansluter till processen att implementera nya regler i PBL där kommunerna ska ta fram planeringsstrategier och länsstyrelserna planeringsunderlag. Projektet omfattar kartläggning, kunskaps-höjande insatser och framtagande av vägledning som förankras i berörda chefsnätverk. Inom ramen för projektet kommunicera anslutande projekt och uppdrag, däribland ramverk för nationell planering inom Miljömålsrådet. Bedriva arbetet utifrån av RUS fastställd projektplan i januari 2021 och uppdaterad av projektets styrgrupp i januari 2022. Projektledning finns i Länsstyrelsen Dalarna. *Resurssättning: RUS arbetstid 27 dagar. Behov av reda pengar: Projektet redan finansierat.*

- **Länstransportplanering:** Tillsammans med LEKS fortsätta kompetensutvecklingsinsatser för att göra en mer klimatsmart transportplaner och transportplanering (integrering av miljömål) utifrån projektplan fastställd i RUS styrgrupp 2021-12-03. Syftet med projektet är att fortsätta höja länsstyrelsernas kompetens inom området och att fortsätta utveckla dialogen med länsplaneupprättarna för ett mer transporteffektivt samhälle. Vidare undersöka möjligheterna att stödja kommunerna i frågan. Regelbundet anordna Skypemöten för länsstyrelserna för uppdatering av vad som sker och som en möjlighet för deltagarna att ställa frågor och diskutera. Även uppmärksamma och följa frågan om samhällsekonomiska analyser i transportplaneringen. *Resurssättning: RUS arbetstid 26 dagar. Behov av reda pengar: Ja, se budget.*

- **Målkonflikter och synergier:**

- Fortsätta genomföra och avsluta vägledningsinsats om hur målkonflikter kan hanteras och synergier stimuleras med fokus på klimat och biologisk mångfald i skogen, i enlighet med projektplan fastställd av RUS styrgrupp 2021-04-29. Arbetet sker i dialog och samarbete med Miljönätverket (chefsnätverk miljö), LEKS, Skogsstyrelsen m.fl. och projektleds från Länsstyrelsen i Östergötland och Kronoberg.

- Se över fortsättning av insatser inom området, inkl. insats inom vatten, fokus havsbaserad vindkraft, utifrån påbörjad dialog med Havs- och vattenmyndigheten hösten 2021. Beakta vad som framkommit vid Nobelmötet då detta var ett tema. Fatta beslut om fortsatta aktiviteter vid RUS styrgrupps andra möte 2022. Samarbeta med LEKS om detta.

Resurssättning: RUS arbetstid 19 dagar. Behov av reda pengar: Ja troligen, se budget.

- **Hållbar konsumtion:** Följa upp arbetet med de fem frukostseminarier för kommuner, länsstyrelser och regioner som kopplar till nationella uppdrag och genomfördes i samarbete med nationella myndigheter i november. Eventuellt bidra till ytterligare aktiviteter utifrån dessa teman. Fortsätta med möten i RUS referensgrupp. Vara referensgrupp för Miljömålsrådets programområde konsumtion som avslutas 2022 och i delar av MMR ev. fortsatta arbete som rör konsumtion. Bidra i annat nationellt arbete som regional kontaktyta: samarbete med Konsumentverket kring uppdraget att främja spridning av miljöinformation, Naturvårdsverkets uppdrag kring textil och plast och delegationen för cirkulär ekonomi. Följa vad som görs nationellt angående konsumtionsbaserad statistik och Miljömålsberedningen utredning om klimatets konsumtionspåverkan.

Resurssättning: RUS arbetstid 13 dagar. Behov av reda pengar: Nej.

Prioritet 2:

- **Regionala konferenser:** Bistå Naturvårdsverket i arrangerande av nya regionala miljömålskonferenser där planering påbörjas hösten 2022 och genomförande sker 2023. *Resurssättning: RUS arbetstid 5 dagar. Behov av reda pengar: Nej.*

- **Integrering av miljömålen i länsstyrelsernas verksamhet, inkl. miljöledning:** Under våren avsluta tidigare påbörjade projekt/vägledningar *Integrering av miljömål i länsstyrelsernas verksamheter* och *Indirekt miljöpåverkan i miljöledningsarbetet*, men utifrån nytt upplägg format hösten 2021. I arbetet lyfta in Länsstyrelsen Västra Götalands erfarenheter av miljömål för utsläpp i tillsyn och prövning. Dialog med berörda chefsnätverk och Miljöledningsnätverket. Kommunera vägledningarna när de är klara. Beakta ev. förändringar i förordningen om miljöledning i staten. Ev. genomföra någon aktivitet tillsammans med länsstyrelsernas miljöledningsnätverk och stödja deras arbete. *Resurssättning: RUS arbetstid 16 dagar. Behov av reda pengar: Eventuellt, se budget.*

• **Näringslivets arbete med miljömål och Agenda 2030:** Utifrån genomförd workshop tillsammans med Naturvårdsverket i september 2021 och passet med Svenskt Näringsliv på Nobelmötet identifiera fortsatta insatser i syfte att utveckla stöd och samverkan avseende näringsliv och miljömål. Fortsätta sprida och implementera de vägledningarna som RUS fastställde 2019. Ev. söka dialog med Miljösamverkan Sverige om samverkan inom tillsynsområdet. *Resurssättning: RUS arbetstid 7 dagar. Behov av reda pengar: Nej.*

• **Cirkulär ekonomi:** Fortsätta föra ut och implementera regeringens strategi för cirkulär ekonomi inom länsstyrelserna. Bedriva arbetet i dialog och samarbete med Miljönätverket, chefsnätverket NHT21 (hållbar tillväxt), LD21 (lantbruk/landsbygd) och LEKS och förankrat med kontaktlänsråd cirkulär ekonomi. Avsluta den 2021 påbörjade projektet ”Cirkulär ekonomi – kartläggning, kunskap, vägledning”, med Länsstyrelsen Skåne som projektledning och utifrån projektplan fastställd av RUS styrgrupp 2021-04-29. Till RUS styrgrupps andra möte 2022 ta ställning till fortsatta insatser utifrån behov identifierade i projektet. *Resurssättning: RUS arbetstid 9 dagar. Behov av reda pengar: Ja troligen, se budget.*

• **Kulturmiljö:** Främja kulturmiljöperspektiv i miljömålsarbetet och vice versa samt stödja chefsnätverket kulturmiljöforum genom följande aktiviteter:

- Vid behov uppdatera delindikatorn q-märkt i Skyddad bebyggelse. Sammanställning av befintliga data från Räkna q.
- Fortsatt arbete med att utveckla Räkna q som förvaltningsobjekt och färdigställa webbgis för Räkna q. Objektsförvaltning Räkna q handhas under året av RUS.
- Myndighetssamverkan, bl.a. medverka i referensgrupp för Riksantikvarieämbetets arbete med FU23.
- Webbmöte om kulturmiljö i länsstyrelserna miljömålsarbete. Kompletterar kulturmiljömötet inför RÅU i syfte att ta upp aktuella miljöfrågor av relevans för kulturmiljöområdet, bl.a. klimatanpassning. Två möten planeras.
- Ordna tre webbmöten om landskapsperspektivet i miljömålsarbetet. Detta berör många verksamhetsområden och ger förutsättningar för att integrera de tre hållbarhetsdimensionerna. Exempel på områden och frågor är kulturmiljö, grön infrastruktur, ekosystemtjänster och vattenförvaltning. Landskapsperspektivet ger förutsättningar för att analysera målkonflikter och synergier ur ett aktörsperspektiv och kan också tillämpas inom en rad andra verksamhetsområden. Webbmötena ska belysa olika aspekter av landskapsbegreppets betydelse i hållbarhetsarbetet.
- Sammanställning och analys av kulturmiljö i årlig uppföljning i syfte att skapa underlag inför FU23 samt att ta fram exempelsamling med goda exempel på tillståndsbeskrivningar och åtgärdsarbete. God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag samt Ett rikt odlingslandskap prioriteras. Underlag avseende länsstyrelsernas arbete med kulturmiljöns värden i NAP. Underlag FU23. Underlag för fortsatt stöd till länsstyrelserna i åtgärdsarbete och RÅU.
- Utveckling av indikatorer och etappmål för kulturmiljö i miljömålsarbete. Sammanställning av tidigare underlag från RUS samt underlag avseende tillämpningen av befintliga miljömålsindikatorer ur ett kulturmiljöperspektiv. Arbetet motiveras bland annat av Riksantikvarieämbetets kulturmiljööversikt och kommer kunna utgöra underlag för länsstyrelsernas regionala arbete med miljömål och kulturmiljömål.
- RUS referensgrupp för kulturmiljöfrågor i miljömålsarbetet. Sex möten planeras.

Resurssättning: RUS arbetstid 6 dagar (punkterna ovan avser även uppföljning där tid anges under uppföljning). Behov av reda pengar: Ja, se budget (extra kulturmiljöresurs och ev. kostnader för etablering förvaltningsobjekt).

- **Ekosystemtjänster, grön infrastruktur, skogsprogram:** Fortsätta arbetet med en referensgrupp för gröna frågor i RUS. Ha dialog med och bistå länsstyrelserna i uppdraget om grön infrastruktur, avseende kopplingar till miljömål och ekosystemtjänster. Dito med skogsprogrammet i dialog med Skogsstyrelsen. Vara referensgrupp för och samordna länsstyrelsernas medverkan i Miljömålsrådets programområde för grön infrastruktur och driva genomförande, avslut och vid behov vidareutveckling av länsstyrelsernas projekt om ekosystemtjänster (projekt 7) i samverkan med berörda nationella myndigheter. Driva samverkansåtgärden om funktionell grön infrastruktur och planera för en fortsättning 2023–2025. Ev. engagera forskare/konsult för kunskapsseminarium om hav, sjöar och vattendrag. Medverka i Programområdet Staten går före i projektet som rör statens som skogsägare. Fortsätta ha en aktiv omvärldsbevakning. *Resurssättning: RUS arbetstid 11 dagar. Behov av reda pengar: Eventuellt, se budget.*
- **Integrering i regional tillväxt:** Tillsammans med LEKS och NHT21 (chefsnätverket för hållbar tillväxt) informera, involvera, samordna länsstyrelserna och bidra till erfarenhetsutbyte i två uppdrag som Tillväxtverket har och där länsstyrelserna ska bidra: hållbar regional utveckling (pågår till 2023) och miljödriven näringslivsutveckling med cirkulär ekonomi (löpande uppdrag). Delta i myndighetsgrupper för uppdragen. *Resurssättning: RUS arbetstid 4 dagar. Behov av reda pengar: Nej.*
- **Jordekonomi och livsmedelsstrategier:** Fortsätta föra ut och implementera regeringens strategi för bioekonomi och Miljömålsrådets målbilder för hållbart livsmedelssystem inom länsstyrelserna. Bedriva arbetet i dialog och samarbete med Miljönätverket, chefsnätverket NHT21 (hållbar tillväxt), LD21 (lantbruk/landsbygd) och LEKS. Avsluta den 2021 påbörjade projektet ”Jordekonomi”, med Länsstyrelsen Skåne och Gävleborg som projektledning, vilket sker vid workshop om fortsatta behov i mars. Till RUS styrgrupps andra möte 2022 ta ställning till fortsatta insatser utifrån behov identifierade i projektet. I samarbete med LEKS och LD21. *Resurssättning: RUS arbetstid 3 dagar. Behov av reda pengar: Troligen finansierar LEKS behov, se budget.*
- **Hälsofrämjande processer som drivkraft för miljömål:** Färdigställa en projekthemsida i början av året. Inför lanseringen ta fram en kommunikationsplan bl.a. för spridning och arbetsformer för att samla in goda exempel från lokal och regional nivå i Sverige. Det planeras inga regionala seminarier för 2022, fokus läggs på att få projekthemsidan att fungera och vara en länk i uppbyggnaden av kontaktnät inom området *Hälsofrämjande processer som drivkraft för hållbar utveckling*. Bidra till målövergripande tema hälsa i FU23. *Resurssättning: RUS arbetstid 10 dagar. Behov av reda pengar: Ja, se budget.*
- **Klimatanpassning:** Fortsätta dialogen mellan LEKS, RUS och länsstyrelsernas klimatanpassningsnätverk om samverkan mellan uppdragen. Genomföra workshopar om åtgärder och målbilder för att identifiera eventuella områden för samverkan mellan nätverken. *Resurssättning: RUS arbetstid 7 dagar. Behov av reda pengar: Nej.*

Summa resurssättning särskilda utvecklingsinsatser stöd i åtgärdsarbetet: RUS arbetstid 269 dagar. Behov av reda pengar: Ja, se budget.

Övrigt

Mål 2022–2024

- RUS är ett ändamålsenligt väl fungerande samverkansorgan för det regionala och lokala miljömålsarbetet. Uppföljning som visar effekterna av RUS verksamhet är väl utvecklad.

- RUS kommunicerar sin verksamhet till olika målgrupper i enlighet med framtagna kommunikationsstrategi. RUS vägledning förvaltas, sprids och används.

Löpande verksamhet

Se bilaga 1 för beskrivning av varje punkt enligt nedan. *Resurssättning: RUS arbetstid i dagar.*

- Nobelmötet. *23 dagar.*
- Länsstyrelse- och myndighetsdialog. *10 dagar.*
- RUS styr- och arbetsgrupp. *86 dagar.*
- Organisationsutveckling. *2 dagar.*
- Regionala miljömålsmedel. *2 dagar.*
- RUS hemsida, samarbetsyta och nyhetsbrev. *21 dagar.*

Resurssättning löpande övrigt: RUS arbetstid 144 dagar. Behov av reda pengar: Ja, se budget.

Särskilda utvecklingsinsatser

Prioritet 1:

- **Utveckla effektuppföljning:** Fortsätta utveckla effektuppföljning av RUS insatser med ambition att det ska ske för alla större insatser på ett enhetligt sätt. *Resurssättning: RUS arbetstid 5 dagar. Behov av reda pengar: Nej.*
- **Fortsatt utveckling av webbplats och samarbetsyta:** Fortsätta arbetet med att utveckla RUS webbplats och samarbetsyta med en användarvänlig struktur. Flytta samarbetsytan till länsstyrelsernas nya plattform för samarbetsytor under våren. *Resurssättning: RUS arbetstid 12 dagar. Behov av reda pengar: Ja, se budget.*
- **Kommunikationsstrategiskt arbete:** Fortsätta utveckla det kommunikationsstrategiska arbetet genom att gå igenom alla RUS verksamheter. Fortsätta utveckla kommunikationssamarbete med LEKS, Miljösamverkan Sverige, objektsförvaltningen inom miljö och Agenda 2030 (där RUS är kommunikationsresurs) samt Naturvårdsverket. Vid behov bistå Miljönätverkets kommunikation och samarbetsyta. Vid behov revidera kommunikationsstrategin för RUS enligt årlig rutin. *Resurssättning: RUS arbetstid 11 dagar. Behov av reda pengar minst: Nej.*

Summa resurssättning särskilda utvecklingsinsatser övrigt: RUS arbetstid 28 dagar. Behov av reda medel: Ja, se budget.

Budget 2022

Löner, resor m.m. RUS	4 000 000 kr	Avser RUS arbetsgrupp och vid behov RUS ordförande. Budget 2021 var 3 700 000 kr och utfallet drygt 3,6 milj. kr till följd av bl.a. mindre resor. 2022 har lönerna räknats noggrant. Sammanlagt avses 13 personer med olika tjänstegrad (10-80%). Arbetsgruppens totala tid ökar med ca 25 %. Därtill budgeteras för resor och logi vid fysiska möten. RUS arbetsgrupp motsvarar då ca 4 heltidstjänster.
Arrangemang	200 000 kr	Nobelmötet för miljömålssamordnarna och deras chefer, medfinansiering av miljömålsdagarna, ev. annat.
Projekt/insatser	1 092 500 kr	<p><u>Projekt som fortsätter 2022 och som finansierats 2021:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Strategisk samhällsplanering (300 000 kr) - Jordekonomi (125 000 kr) - Förstudie Agenda 2030 statistik (50 000 kr) - Cirkulär ekonomi, avslutning nuvarande projekt våren - Målkonflikter, avslutning nuvarande projekt våren <p><u>Beslutade utgifter 2022 när verksamhetsplan fastställs:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Transportplaner: <u>40 000 kr</u> (beslut 2021-12-03) - Mötesserie förändringsledning: <u>50 000 kr</u> (beslut 2021-12-03) - Projekt MÖ-MMU: <u>250 000 kr</u> (beslut 2022-02-02, ytterligare 100 000 kr behöver avsättas 2023 enligt projektplan) - Kulturmiljö: <u>160 000 kr</u> (beslut 2022-02-02, etablering Räkna q förvaltningsobjekt, extraresurspersoner: GIS-samordnare 40 timmar, Kristofer Sjöo, Örebro 10%, Ylva Otzen, Stockholm 5%) - Hälsöfrämjande: <u>30 000 kr</u> (beslut 2022-02-02). - SCB markstatistik uppdatering <u>80 000 kr</u> (tidigare reservation) <p>Summa: <u>610 000 kr</u></p> <p><u>Behov där RUS styrgrupp beslutar senare, summor oklara:</u> (återstår 482 500 kr, förhoppningsvis kan mer medel tillkomma under året, se nedan)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Målkonflikter/synergier fortsättning, särskilt vatten – havsbaserad vindkraft (finansieras tillsammans med LEKS) - Förändringsledning: mat, ev. lokal (tillsammans med LEKS) - Projekt smart miljöinformation (lägre prioriterat än tidigare år med anledning av minskade medel) - Cirkulär ekonomi fortsättning - Medel för gröna frågor (kopplat till MMR) - Konsultinsats åtgärdsprogram miljömålen - Agenda 2030 - Medel miljöledningsinsats - Jordekonomi, fortsättning (finansieras troligen av LEKS) <p>För lite större insatser tas projektplaner fram.</p>
Övrigt	50 000 kr	Inkl. webb, kommunikation.
Summa:	5 342 500 kr	Varav 3 913 000 kr via Naturvårdsverket och 838 500 kr via HaV, totalt 4 751 500 kr. (Jämfört med föregående år minskat anslag, tidigare totala regionala miljömålsmedel 10 milj. kr, 2022 minskat till 8,5 milj. kr. Minskningen jämt fördelad mellan RUS och länsstyrelsernas nyckelmedel enligt beslut

	<p>kontaktlänsråd. Ev. kan ytterligare medel tillkomma under året, vilket länsstyrelserna verkar för).</p> <p>Därtill tillkommer överskott från tidigare m.m.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 212 000 kr överskott RUS 2021. - 283 000 kr extra intäkt då det blev kvar vid avskrivning ÅW på ett annat konto som nu återgår till RUS. - 76 000 kr kvarvarande nyckelmedel från 2021 (Övriga kvarvarade tillbaka till länens nyckelmedel 2022 samt medel till Västernorrland för miljömålsdagarna. Skäl att lägga medlen på RUS är för att delvis kompensera utlägg inställt Nobelmöte som Lst skulle betalat och kostnader förändringsledning mat.) - 20 000 kr intäkt för att RUS ordnar förändringskurskurser klimatanpassning
--	---

RUS (Regional Utveckling och samverkan i miljömålssystemet) är länsstyrelsernas samverkansorgan för det regionala miljömålsarbetet. Verksamheten förankras i länsrådsgrupp 6 för miljö och kontaktlänsråd miljömål. I styrgruppen ingår berörda länsstyrelseverksamheter, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket (adj.), Havs- och vattenmyndigheten och SKR (adj.). I arbetsgruppen deltar anställda vid ett tiotal länsstyrelser, Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket. RUS har många målgrupper, men länsstyrelsernas miljömålssamordnare är särskilt viktig. För mer information se www.rus.se. RUS finansieras 2022 av anslag via Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.

Bilaga 1. Löpande verksamhet Uppföljning, utvärdering, miljöinformationsförsörjning

- Regional kontaktyta, stöd och samordning regionalt: Medverka i Naturvårdsverkets grupper och bidra med regionala/lokala perspektiv och delaktighet. Samverka med nationella myndigheter, SKR m.fl. Samordna regional årlig uppföljning av miljömålen (RÅU).
- Förvaltning miljödata: Bidra till löpande förvaltning (inkl. utveckling) av miljödata för regional/lokal miljömålsuppföljning inom vissa områden. Under 2022 särskilt:
 - Nationella emissionsdatabasen flyttades till SMHI:s luftwebb hösten 2021 och numera hänvisas från RUS hemsida till den. Delta i emissionsdatabasens användarråd (sekreterarskap) och förvaltning som innebär granskning av levererade utsläppsdata från SMED, uppdatering av manualer och texter på luftdatabasens hemsida och löpande kontakter med NV och SMHI.
 - Medverka i Energimyndighetens användarråd för lokal och regional energistatistik.
 - Stödja länens arbete med Räkna q! (underlag för kärnindikatorn Skyddad bebyggelse). Fullfölja arbetet med att bygga en samlad nationell databas för Räkna q! samt ett gemensamt webb-gis.
- Miljöövervakning: Bidra till att miljöövervakning används för och kommunicerar med miljömålsuppföljningen. Bidra till samordning och dialog mellan miljöövervakning och miljömålsuppdraget. Ordna återkommande möten för detta. Även ha dialog med Naturvårdsverket och HaV. Medverka vid miljöövervakningsdagarna.
- Sverigesmiljömål.se: Föra löpande dialog med och stödja Naturvårdsverket i de delar av sverigesmiljömål.se som har betydelse för regional och lokal miljömålsuppföljning.
- Länsstyrelseförvaltning och smart miljöinformation: Medverka i länsstyrelsernas förvaltning av IT- och verksamhetsstöd och objekt Vatten och Miljömål, dess styrgrupp samt relevanta applikationsråd. Delta i objektfamiljgruppen miljö. Ha delaktighet i Naturvårdsverkets samverkan smart miljöinformation utifrån regionala/lokala miljömålsarbetets behov. Delta i förvaltningen av strategi för miljödatahantering, underställd Miljöinformationsrådet. Se över denna medverkan.

Stöd i åtgärdsarbetet för att nå miljömålen

- Kunskapsförmedling och dialog: Genom RUS webbplats/samarbetsyta, Sverigesmiljömål.se, Nytt från RUS, riktade utskick och möten förmedla vägledningar, lärande exempel, omvärldsbevakning och stimulera erfarenhetsutbyte till nytta för regionalt/lokalt arbete. Ha löpande dialog med olika aktörer: länsstyrelserna, nationella myndigheter, SKR, näringslivsorganisationer m.fl.
- Sverigesmiljömål.se: Stödja Naturvårdsverket i de delar av portalen som har betydelse för åtgärdsarbetet. Representera länsstyrelserna i styrgruppen för Sverigesmiljömål.se.
- Förvaltning och referensgrupper: Förvalta, tillgängliggöra och kommunicera vägledningar och andra verksamhetsstöd som RUS tagit fram utifrån fastställda riktlinjer. Hålla igång en handfull referensgrupper inom olika bredare sakfrågor. Ev. uppdatera Var finns pengarna under året.
- Stöd till kommunernas miljömålsarbete: Ha löpande dialog med SKR, RUS kommunreferensgrupp och nätverk om hur RUS/länsstyrelserna kan stödja kommunernas arbete för miljömålen.
- Miljömålsdagarna: Vara huvudarrangör av miljömålsdagarna i Sundsvall tillsammans med Naturvårdsverket och Länsstyrelsen Västernorrland samt medarrangörer. Målgrupp är myndigheter,

kommuner och näringsliv och temat: Hållbar grön omställning. Tillsammans med övriga huvudarrangörer börja planera för miljömålsdagarna 2023.

- Miljömålsrådet: På uppdrag av landshövdingen i Uppsala och kontaktlänsråd miljömål ingå i länsstyrelsernas beredningsgrupp samt gruppen med kontaktpersoner till rådet. Bedriva arbetet enligt fastställd processbeskrivning. Under våren avsluta arbetet i de sju programområden rådet arbetat inom 2020-2022. Bidra till nyttiggörandet av arbetets resultat.
- Forskningsfrågor: Informera och vägleda miljömålssamordnare m.fl. avseende forskningsfrågor. Bidra i Formas arbete med miljöanalyser.
- Bidra i nationella uppdrag för länsstyrelserna: Bland andra Naturvårdsverkets samrådsgrupp för samhällsekonomisk analys, Miljömålsberedningen, Klimatpolitiska rådet, Uppsalas regeringsuppdrag klimat, klimaträttsutredningen. Se också VP-punkten om konsumtion.

Övrigt

- Nobelmötet: Den 7-8 december anordna det årliga mötet för länsstyrelsernas miljömålssamordnare och deras chefer.
- Länsstyrelse- och myndighetsdialog: Delta med punkt om miljömål/MMR vid ett länsrådsmöte. Ha löpande dialog med länsrådsgrupp 6 (ingå i utvidgade G6), Miljönätverket, miljömålsuppdraget chefer (ordna två möten per termin för dessa), LEKS, andra berörda chefsnätverk med flera. Fortsätta utveckla hur RUS kan stödja Skogsstyrelsens miljömålsarbete. Ha chefsmöte mellan Länsstyrelserna/RUS och Naturvårdsverket en gång per termin.
- Organisationsutveckling: Fortsätta utveckla RUS organisation till följd av utvärderingen av RUS 2018 och den målmatrisövning som genomförts. Se över dokumentet RUS roll och verksamhetsbeskrivning. Fortsätta utse reservpersoner till målsansvariga i RUS arbetsgrupp för mål där sådana ännu inte finns.
- RUS hemsida, samarbetsyta och nyhetsbrev: Löpande sköta RUS hemsida och nyhetsbrev.
- RUS styr- och arbetsgrupp: Möten.
- Regionala miljömålsmedel: Bidra i administrationen kring hanteringen av länsstyrelsernas regionala miljömålsmedel.

Bilaga 2. Aktiviteter i länsstyrelsegemensam handlingsplan 2022 för Agenda 2030

Prioriterade aktiviteter 2022

1. Externa partnerskap och aktörer

- a) Fortsatt dialog med Regeringskansliet.
- b) Delta i arbetet med myndighetsnätverket GD-forum Agenda 2030 och dess aktiviteter, däribland den årliga nätverksträffen. Under våren överta sammankallandeskapet för nätverkets styrgrupp (Lilla GD-gruppen) och operativa grupp.
- c) Fortsatt samarbeta med nationella samordnaren för Agenda 2030 och delta i prioriterade aktiviteter, bland andra kring proaktiva insatser med fokus på barn och unga, stöd till kommun och region samt uppföljning och utvärdering.
- d) Fortsatt dialog med andra relevanta aktörer, däribland SKR/FN-förbundets kommun- och regionprojekt Glokala Sverige. Etablera kontakt och samverkan med det civila samhället.

2. Övergripande arbete, organisation och kommunikation

- a) Genomföra möten och dialog i det gemensamma arbetet, se vidare bilaga.
- b) Vidmakthålla och utveckla det gemensamma kommunikationsarbetet genom bland annat den gemensamma samarbetsytan och nyhetsbrev till länsstyrelserna två till fyra gånger per år.
- c) Anordna en Agenda 2030-konferens för länsstyrelserna hösten 2022 fysiskt eller digitalt.
- d) Ha beredskap till följd av nya uppdrag under året.

3. Kompetensutveckling, kunskapsöverföring, erfarenhetsutbyte

- a) Fortsätta genomföra kompetenshöjande tematiska Skypemöten i tvärspektoriella frågor av betydelse för Agenda 2030-arbetet, däribland om mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen och civilsamhällets roll. Även sprida information om arrangemang som andra aktörer ordnar.
- b) Fortsatt stötta implementeringen av det framtagna processtödet ”Världens agenda – länsstyrelsens agenda” hos landets länsstyrelser.
- c) Utveckla samarbetsformerna för länsstyrelsernas kontaktpersoner i syfte att främja löpande systematiskt kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan länsstyrelserna och utveckling av det gemensamma arbetet. Bidra till ökad likvärdighet mellan de olika länen.
- d) Se över möjligheter och förutsättningar för att fram en webbaserad grundutbildning till all berörd länsstyrelsepersonal om Agenda 2030 och de globala målen.

4. Ledning, styrning och organisering

- a) Stödja länsstyrelserna i rapporteringen av sitt regleringsbrevsuppdrag för Agenda 2030, utifrån framtagen promemoria om tolkning av uppdraget.
- b) Fortsatt samverkan med styrningsforum och kontrollernätverket för integrering av Agenda 2030 i LISA, verksamhetsplan, årsredovisning, ledningssystem inom hållbarhet och andra processer.

- c) Utifrån påbörjat arbete utveckla hur Agenda 2030 kan beaktas i beslut och processer. Fokus på inventering och erfarenhetsutbyte kring aktuella beslutsstöd och processer med beaktande av målkonflikter och synergier. Koppla arbetet till processkartläggning som länsstyrelsernas gemensamma kansli genomför. Involvera referensgrupp och kontaktpersoner. Även dialog med ledningarna kring vilka stöd som är viktiga att ta fram och för vilka typer av beslut.
- d) Utifrån påbörjat gemensamt arbete utveckla hur Agenda 2030 kan beaktas i extern samverkan, såsom regionala samverkansprocesser, strategier, åtgärdsprogram och avsiktsförklaringar. Fortsatt erfarenhetsutbyte kring detta.

5. Uppföljning och utvärdering

- a) I samarbete med nationell samordnare för Agenda 2030, Tillväxtverket och Länsstyrelsen i Södermanlands län genomföra en förstudie om verktyg för tillgängliggörande och visualisering av data för uppföljning av de globala målen på kommunal och regional nivå med utgångspunkt i Agenda 2030. I detta arbete kartlägga befintliga och planerade verktyg, genomföra en enklare behovsinventering samt utreda olika alternativ för ett gemensamt visualiserings- och analysverktyg för kommuner, regioner och myndigheter.
- b) Fortsätta följa andra aktörers pågående uppdrag och initiativ, framförallt RKA (Kolada), SCB, BRP+ och nationella samordnaren för Agenda 2030.